

Hallituksen esitys laiksi postilain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta (HE 58/2022 vp)

Liikenne- ja viestintävaliokunnan lisävastinekuuleminen 5.10.2022

Aino Sipari, Fanni Thessler ja Sara Vänttinen

LIIKENNE- JA VIESTINTÄMINISTERIÖ

Liikenne- ja viestintäministeriön lisävastine

- Perustuslakivaliokunnan lausunto oli lakiehdotuksen kannalta myönteinen
    - Valiokunta totesi, että esitykseen sisältyy verraten laajat säätämisjärjestysperustelut, joissa käsitellään muun muassa yleispalvelun luonnetta julkisena hallintotehtävänä perustuslain 124 §:n kannalta.
    - Valiokunta totesi voivansa pääosin yhtyä hallituksen esityksessä esitettyyn.
    - Valiokunta katsoi, että hallituksen esityksessä on tuotu esiin painavia perusteita ehdotetulle siirtymälle kolmipäiväiseen keräilyyn ja jakeluun, kuten ennen kaikkea se, ettei kirjelähetyksiä jatkossa enää riitä jaettavaksi viitenä päivänä viikossa.
    - Valiokunnan mukaan lakiehdotus voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisjärjestyksessä.
- Annettujen lausuntojen perusteella ministeriö katsoo, että lakiehdotukseen on kuitenkin perusteltua tehdä muutos yleispalvelun toimitusehtojen osalta.
- Tiedoksiantomenettelyä koskevan pykälän osalta ministeriö toteaa tarvitsevansa lisäaikaa muutosten oikeudellisten ja taloudellisten vaikutusten arviointiin.

Postilain uudistamisen tavoitteet

- Uudistus turvaa kustannustehokkaan postinjakelun muuttuvassa toimintaympäristössä, jossa paperipostin määrä vähenee jatkuvasti.
- Esityksellä pyritään keventämään ja joustavoittamaan postilain mukaista yleispalveluvelvoitetta, jotta postipalveluja voidaan tulevaisuudessa toteuttaa tehokkaasti kuluttajien tarpeet huomioiden.
- Postilain mukaisen yleispalveluvelvoitteen mukaisesta viisipäiväisestä keräilystä ja jakelusta siirryttäisiin kolmipäiväiseen keräilyyn ja jakeluun.
- Sanomalehtijakelua koskevan valtionavustuksen tavoitteena on luoda edellytyksiä viisipäiväisen sanomalehtijakelun toteuttamiselle alueilla, joilla ei ole saatavilla kaupallisin ehdoin toteutettua sanomalehtien varhaisjakeluverkkoa.
- Valtionavustus osaltaan varmistaa yhteiskunnallisesti tärkeän tiedonvälityksen saatavuutta, tukee uutistoiminnan monimuotoisuutta sekä laadukasta ja monipuolista tiedonvälitystä.

Tiedoksiantomenettely (21 §)

- **<u>Liikenne- ja viestintäministeriön kanta: asian oikeudellisten ja taloudellisten vaikutusten arviointiin tarvitaan lisäaikaa.</u>**
- Postilain nykyinen tiedoksiantomenettelyä koskeva 21 § on osoittautunut tulkinnallisesti epäselväksi.
- Tiedoksiannon toteuttamismenettelylle ei määritellä määräaikaa nyt ehdotetussa tai muussakaan lainsäädännössä (esim. hallintolaki) → ehdotettu tiedoksiantomenettelyn määräajan noudattamista koskeva säännös jäisi siten sisällöltään tyhjäksi.
- Eduskuntakäsittelyn aikana on noussut esiin tiedoksiantomenettelyä koskevia uusia seikkoja, joiden vaikutuksia ei ole lakiehdotuksen valmistelun aikana ole voitu arvioida. Ministeriö toteaa, että tiedoksiantoa koskevassa lainsäädännössä on kyse postilakia isommasta kokonaisuudesta, jota tulisi tulevaisuudessa digitalisaation ja tiedoksiannon sähköistymisen myötä arvioida kokonaisuutena ja postilakia laajemmin.
- Ministeriö painottaa, että tiedoksiantomenettelyä koskevaa muuta lainsäädäntöä tulisi arvioida suhteessa postilaissa säädettyyn tiedoksiantomenettelyyn ja erityisesti tavallisina kirjeinä toimitettaviin tiedoksiantoihin.
- Posti Oy:n arvion mukaan viranomaisten kustannukset voisivat nousta moninkertaisiksi, jos tiedoksiantokirjeitä varten jouduttaisiin perustamaan uusi tuote (”viranomaiskirje”) → lisäkustannukset voivat olla merkittäviä ja ne tulisi arvioida huolellisesti.
- **<u>Ministeriö katsoo tarvitsevansa tiedoksiantomenettelyä koskevien sekä oikeudellisten että taloudellisten vaikutusten arviointiin lisäaikaa.</u>**

Yleispalvelun toimitusehdot (41 §)

- **Liikenne- ja viestintäministeriön kanta: ministeriö ei vastusta perustuslakivaliokunnan esittämää 41§:n muutosta.**
- Perustuslakivaliokunnan mielestä säännöstä olisi syytä täydentää siten, että toimitusehtoihin ei saisi sisältyä postipalvelun käyttäjän kannalta kohtuuttomia ehtoja tai rajoituksia.
- Lakiehdotuksen mukaan ainoastaan yleispalvelun tarjoajan tulisi jatkossa julkaista yleispalveluun kuuluvien postipalvelujen toimitusehdot ja hinnasto.
- Esitetty muutos ehdotetaan tehtäväksi, koska ei ole tarkoituksenmukaista, että postilaissa velvoitetaan julkaisemaan toimitusehtoja ja hinnastoja muiden kuin yleispalveluun kuuluvien postipalvelujen osalta. Muut kuin yleispalveluun kuuluvat postipalvelut toimivat markkinaehtoisesti kaupallisten sopimusten pohjalta, eikä niistä erikseen säädetä postilaissa.
- Valiokunnan harkittavaksi jää, pitäisikö sopimusehtojen määrittelyä rajata esimerkiksi perustuslakivaliokunnan esittämällä tavalla.
- Ministeriö esittää seuraavaa muotoilua 41 §:n uudeksi 3 momentiksi: ” Yleispalvelun tarjoajan toimitusehtoihin ei saa sisältyä postipalvelujen käyttäjien kannalta kohtuuttomia ehtoja tai rajoituksia.

Kiinteät jakelupäivät ja ilmoitusvelvollisuus

- **<u>Liikenne- ja viestintäministeriön kanta: ei jatkotoimenpidetarpeita.</u>**
- Ilmoitusvelvollisuus ja kiinteät jakelupäivät vaikeuttaisivat yleispalvelun tarjoajan mahdollisuutta tarjota kokoaikaista työtä ja pakottaisivat laajaan jakelutyön osa-aikaistamiseen.
- Ilmoitusvelvollisuus olisi kohdistunut ainoastaan varhaisjakeluverkkojen alueella jaettaviin yleispalvelulähetyksiin, ei sanomalehtiin.
    - Yleispalvelu tai sen alaiset kiinteät jakelupäivät eivät ole mahdollisuus ohjata sanomalehtien jakelua.
- Viranomainen ei sääntele muidenkaan kirjeitä jakelevien jakeluyhtiöiden jakelupäiviä ja ilmoitusvelvollisuus vaikuttaisi negatiivisesti yleispalvelun tarjoajan mahdollisuuteen reagoida muuttuvaan jakelutilanteeseen ja huomioida asiakastarpeet joustavasti.
- Valtionavustuksen piiriin kuuluvilla alueilla jakelupäivät olisivat kiinteät, jotta valtionavustus voidaan kohdistaa oikeille päiville.
    - Kiinteät jakelupäivät olisivat samat koko valintamenettelyn piiriin kuuluvalla alueella koko avustuskauden ajan. Päivät eivät voisi vaihdella alueiden sisällä.

Sanomalehtijakelun aikarajojen asettaminen

- **<u>Liikenne- ja viestintäministeriön kanta: ei jatkotoimenpidetarpeita.</u>**
- Täydentävissä lausunnoissa esitettiin, että valtionavustuksen alaiselle sanomalehtijakelulle olisi valintamenettelyn yhteydessä asetettava kellonaikatakaraja.
- Takarajan tulisi avustusalueesta riippuen olla viimeistään klo 12:00–16:00.
- Sanomalehtiä koskeva sääntely jää tällä hetkellä kokonaan postilain soveltamisalan ulkopuolelle → postilaissa ei säädetä lehtien jakeluajasta.
- Ministeriön tietojen mukaan suuri osa lehdistä jaetaan tälläkin hetkellä klo 16 mennessä.
- Valmistelun aikana jätettiin valtionapuviranomaisen tehtäväksi arvioida, onko osana valintamenettelyn ehtoja tarpeen asettaa esimerkiksi edellä mainitun kaltainen aikaraja.
- Jakeluajasta säätäminen lain tasolla lisäisi valtionapuviranomaisen hallinnollista taakkaa valvonnan osalta.

Valtionavustuksen piiriin kuuluvan sanomalehden määritelmä

- **<u>Liikenne- ja viestintäministeriön kanta: ei jatkotoimenpidetarpeita.</u>**
- Täydentävissä lausunnoissa toivottiin sanomalehden määritelmän laajentamista.
    - Valtionavustuksen tulisi siis koskea myös 1- ja 2-päiväisten paikallisten sanomalehtien ja kaupunkilehtien jakelua.
- Ehdotetun 2 §:n uuden 11 kohdan määritelmän mukaan sanomalehdellä tarkoitettaisiin tilattavaa maksullista lehteä, joka ilmestyy vähintään kolme kertaa viikossa ja joka sisältää valtakunnallista tai sanomalehtijakelua koskevan valtionavustuksen valintamenettelyn piiriin kuuluvaan alueeseen liittyvää paikallista uutisaineistoa.
- Määritelmän tarkoituksena on, että valtionavustus kohdistuisi niihin lehtiin, jotka ovat ilmestymispäiväsidonnaisia ja joiden asemaan postilain mukaisen yleispalveluvelvoitteen keventäminen vaikuttaisi merkittävästi.
- Yleispalvelun keventämisellä ei olisi vaikutusta lehtiin, jotka ilmestyvät harvemmin kuin kolme kertaa viikossa, joten niitä ei ole perusteltua sisällyttää mukaan sanomalehden määritelmään ja valtionavustuksen piiriin.
- Merkitystä tiedonsaannin kannalta on nimenomaan paikallista ja valtakunnallista uutisaineistoa sisältävillä lehdillä, joihin sanomalehden määritelmä on sidottu ehdotetussa 2 §:n uudessa 11 kohdassa.

Yleispalvelun tarjoajalle asetettava erillinen velvoite julkisen palveluvelvoitteen mukaisen sanomalehtijakelun toteuttamiseen

- Koskee tilanteita, joiden on arvioitu olevan luonteeltaan määräaikaisia ja poikkeuksellisia.
- Soveltaminen on tarkoitettu viimesijaiseksi keinoksi varmistaa kansalaisten yhdenvertainen tiedonsaantioikeus myös sellaisissa erityistilanteissa, joihin valtionavustusta koskeva sääntely ei muuten soveltuisi.
- Kilpailunäkökulmasta kyse on tilanteista, joissa markkinaehtoista toimintaa ts. kilpailua ei ole.
- EU:n valtiontukisääntely ei aseta estettä pykälässä ehdotetulle kompensaatioperiaatteelle (→yleispalvelun tarjoaja saa periä kohtuullisen hintatason mukaisesti maksua kustantajilta + korvataan tästä uupuvaksi jäävää osuutta kustannuksista, jos määrärahaa on jäljellä, muuten jää osin yleispalveluntarjoajan tappioksi)
- Rajoitus perustuu täsmälliseen lain säännökseen ja on perusteltu suhteessa sillä tavoiteltavaan yhteiskunnallisesti painavaan intressiin ja oikeushyvään (PL 12 §) sekä välttämätön ja omistajan kannalta kohtuullinen.

Kiitos!

lvm.fi Twitter: @lvmfi

LIIKENNE- JA VIESTINTÄMINISTERIÖ